

**İSKENDER
ÖKSÜZ**

**HAFIZ ESAD
İSİMLER!
DEMİŞ**

Hafız Esad “İsimler!” demiş

İskender Öksüz

Devleti, “Bir ülkenin sınırları içinde şiddet tekeli elinde tutan güç.” diye tarif edenler vardır. Bu tarif en çok, sosyolog Max Weber’e atfedilir. Meğer ondan önce söyleyenler de varmış. Tabii burada bir tehlike var. Fransız Kralı 14. Lui gibi “Devlet benim!”, “Kanun benim!” sapkınlığına kapılanlar, muhaliflere eziyet etmek, onları dövmek, öldürmek yetkisinin de kendilerinde olduğunu düşünebilir. Şiddet tekeli ya. Bizim siyasetimizde olur olmaz yere kullanılan “terörist” sıfatı, böyle devletlere ve böyle iktidar sahiplerine pek de yakışır.

Diktalar teröristtir

Muhaliflerin dövülmesi, eski Sovyet Rusyası’nda ve Sovyet cumhuriyetlerinde epey yaygındı. Dayak veya cinayet, KGB marifetiyle yapılırdı fakat bazen direksiyonda kimin olduğu gizlenirdi. Mesela bir ara, yönetimle tam mutabakat hâlinde olmayan Rus generalleri, art arda hastalanıp ölmeye başladılar. 1970’lerdi galiba ve biz, “eğitilmiş virüslerden” bahseder olmuştuk. Sovyetler çöktü ama birçok yerde huylu huyundan vazgeçmedi. Adını vermeyeceğim, birçok Orta Asya cumhuriyetinde de muhaliflerin dövülmesi devam etti.

Geçen yazımda, Ferid Zekeriya’nın böyle devletlere “*Hürriyetsiz Demokrasi*” dediğini anlatmıştım. Niçin demokrasi diyor? Çünkü hâlâ seçim var. Fakat adam, karşısına çıkabilecek adayları döverek, öldürerek veya kurmaca mahkemelerde mahkûm ettirerek baştan elemiş. Stalin’in bir vecizesi de uygulanıyor: “*Seçimde kimlerin oy kullandığı değil, oyları kimlerin saydığı önemlidir!*” Mesela bizde, 1946 seçimlerinde, açık oy gizli tasnif sistemi uygulanmıştı.

Hürriyetsiz demokrasiyi yaşatmanın bir başka yolu, liderin kendisini seçecek delegeleri tayin etmesi, sonra da o delegelerin lideri seçmesidir. Bizdeki partiler kanunu, üç aşağı beş yukarı böyle çalışır. Bazı dernekler de... Etkili bir metottur ve uygulandığı hallerde aynı “liderin” on yıllarca başta kaldığını görürsünüz.

Hem lideri hem oğlunu %99 ile seçerler

Hatta vatandaşlar, liderlerinden o kadar memnundur ki “liderimizin ululuğu genetik olmalı” diyerekten, o öldüğünde veya çekildiğinde oğlunu onun yerine liderleri yaparlar. Mesela Azerbaycan’ın, mesela Suriye’nin mutlu halkı, eski liderlerini kaybettiğinde onun yerine oğlunu seçti. Diyeceksiniz ki krallıklar da öyledir. Ama krallıklarda cülus seçimle olmaz. Bunlarda eski liderden çok ama çok memnun halk, onun oğlunu oylarıyla seçiyor! (“Yersen” dersem ayıp mı kaçır?) Bu başka.

Haydi, bu kasvetli bahislerden çikalım. Ama çıkmadan önce size New York Times’ın dış politika yazarı Thomas L. Friedman’dan bir alıntı aktarayım. Okuyunca Friedman’ın ne kadar esprili ve zeki olduğunu, niçin her yazdığının en çok satanlar arasına girdiğini de anlayacaksınız. Aşağıdaki pasaj, 1999 tarihli, Lexus ve Zeytin Ağacı kitabından. Friedman burada Suriye diktatörü Hafız Esad’la, o tarihin ABD Dışişleri Bakanı Warren Christopher arasında geçen hayalî bir konuşmayı veriyor. Biliyorsunuz, Hafız Esad, bugünkü başkan Başer Esad’ın babası. İkisini de halk seçmiş!

Hafız'ın warren christopher'e cevabı

Warren Christopher söze, "Hafız, sana hafız dersem gücenmezsin değil mi?" diye başlıyor ve sayfalar boyunca Hafız'ı bir güzel fırçalıyor. Bazı uluslararası görüşmelerde zabıt tutulmaması belki bundandır. Esad'ın hayalî cevabı şöyle:

"Kris, sana Kris dersem gücenmezsin değil mi? Şu çokça doldurulmuş koltukta rahatsindir umarım. O koltuğa senden önce çok dışişleri bakanı gömüldü. Kissinger bana, Jill St. John'la kırıştırmalarını anlatırdı. Ne zampara adam! Henry Baker, hep not defterini çat diye kapatıp son şartlarını kabul etmezsem Şam'ı terk edip bir daha geri dönmeyeceğini söylerdi. Fakat hep geri gelirler, değil mi Kris? Sen de geleceksin. Buraya tam 21 defa geldin. Meksika'ya sadece bir kez gittin. Önceliklerinin farkında olman güzel... Şimdi Kris, Suriye dışındaki dünyadan bana epey bir şeyler anlattın. Ama müsaade edersen ben de sana kendi çevremden bahsedeyim. Siyaset ve tutku, Amerika'daki bono piyasasına teslim olabilir ama burada, Şam'ın arka sokaklarında işler böyle yürümez. Burada şirket bonoları değil, hâlâ kabile bağları hâkimdir. (İngilizcede bonoya da bağa da, 'bond' deniyor.) Burada piyasanın görünmez eli değil, iktidardaki kabilenin demir yumruğu siyasete hâkimdir hâlâ. Burada zeytin ağaçları önemlidir, Lexus arabalar değil. Ben Suriye'deki bir azınlık kabilesinden, Alawilerdenim. Bu ne demek? Şu demek: Bir zafiyet gösterdiğim anda Müslüman çoğunluk diri diri derimi yüzer ve cesedimi yola bırakır. Mecaz yapmıyorum Kris. Sen hiç canlı canlı derisi yüzülmüş insan gördün mü? Her sabah bunu düşünüyorum Kris; ben Amazon.com'da değil, gerçek bir cangılda yaşıyorum; siber versiyonunda değil. Fakir olabilirim ama zayıf değilim. Zayıf olamam; halkım da benim zayıf olmamı istemez. Bizim Arapça bir vecizemiz vardır, 'Bir günlük anarşidense yüz yıllık diktatörlük evladır.' Neydi şu hamburgercinin adı? Hah, McDonald's, burada o yok. Kişi başı gelirimiz de İsrail'ininki kadar değil. Fakat paramız istikrarlı, kimse acından ölmüyor, kaldırımda yatmıyor, aile bağları hâlâ güçlü ve senin açgözlü elektronik sürün, bizi ezip geçmiyor. Burada Yavaş Dünya'dayız Kris, Hızlı Dünya'da değil. Ben sabırlı olabilirim. Benim halkıma baktığında sabırsızlık görüyor musun Kris? Hiç sabırsız değiller değil mi? Son seçimde oyların yüzde 99,7'sini aldım Kris. Seçimden sonra yardımcılarım geldi ve 'Sayın Başkan, oyların yüzde 99,7'siyle kazandınız. Yani halkın sadece yüzde 0,3'ü size oy vermemiş. Daha ne isteyebilirsiniz ki?' dediler. Ben, 'İsimlerini.' dedim. Ha, ha, ha!"

Acaba o binde 3'e ne olmuştur?

Yazımı göndermeden önde iki dostuma okuttum. Biri, "İyi de hiç olmazsa sonunda, kendi yorumunu da yapsaydın." dedi. Öbürü, "Gerek yok. Artık okuyucu kendi yorumunu yapar." dedi. Ben bu ikinci değerlendirmeye göre hareket edeceğim. Hem tembellikten, hem de yerim kalmadı.